

“ Gemeenschap, participatie & zending

Extra uitgave rondom de voorbereidingen op de bisschoppensynode 'Voor een synodale Kerk: *communio, participatio, missio*' (2023).

Aan het Woord

Het menselijke lichaam vormt met zijn vele ledematen een geheel; alle ledematen, hoe vele ook, maken tezamen een lichaam uit. Zo is het ook met de Christus.

1 Kor. 12, 12

Doe mee, kom in beweging. Dat is de uitnodiging van paus Franciscus aan de wereldkerk in voorbereiding op de 16e gewone bisschoppensynode in 2023. Deze uitnodiging wil ik graag laten klinken in het bisdom Breda. Waarom nodigt de paus ons uit om mee te doen, in beweging te komen en een gezamenlijke weg af te leggen?

We staan als christenen in een bonte wereld die gekenmerkt wordt door grote veranderingen en ook door grote tegenstellingen. Het is niet alleen een tijd van veranderingen, het is eerder een verandering van tijd. Alles wat een tijdvak kenmerkt is aan het veranderen. Die veranderingen raken ook het leven van de kerk. We staan in deze veranderende wereld als christenen, als mensen die de naam van Christus dragen. Wat onderscheidt ons dan?

De kern van het christendom is de persoon van Jezus. In de ontmoeting met mensen blijkt de bijzondere manier van kijken van Jezus; in zo'n ontmoeting klinkt steeds de uitnodiging: "volg Mij". Jezus, en Hij alleen, verbindt hemel en aarde. Met humanisme, goed doen aan de mensen, kun je ver komen in de wereld, met vredelievendheid en geweldloosheid kun je veel bereiken. Verschillende godsdienst hebben hoogstaande waarden, die de mensen helpen. Met allerlei levensopvattingen spannen mensen zich in om de wereld beter te maken; ze staan als het ware op hun tenen en strekken zich uit om met de vingertoppen de hemel te pakken, het geluk voor alle mensen. Maar dat blijkt niet te lukken. Het evangelie zegt: er is er één die uit de hemel is neergedaald en die ons meeneemt naar die hemel. Wil je God bereiken, wil je boven jezelf uitstijgen en het beste in jezelf naar boven halen, wil je leven om het doel te bereiken waarvoor je als mens geschapen bent, dan gaat dat alleen via de persoon van Jezus Christus. Jezus is daarover heel duidelijk: "Ik ben de weg, de waarheid en het leven". Of: "Wie Mij ziet, ziet de Vader", of "Niemand komt tot de Vader, tenzij door Mij".

Voor 2023 heeft paus Franciscus een synode aangekondigd over synodaliteit. Dit wat vreemde woord betekent dat we als christenen samen op weg gaan om vanuit onze band met Christus een antwoord te vinden voor een goed leven in de huidige tijd. Dat gezamenlijk op weg zijn, als leerlingen van Jezus en Hem volgend, is een wezenskenmerk van de kerk.

> *Vervolg op p.2*

Inhoud

Woord van de bisschop	1 - 2
Inhoud	2
Wat vraagt de paus?	3
Tijdspad van het synodale proces	4 - 5
Contactpersonen stellen zich voor	6
Toegelicht: Gemeenschap, participatie en zending	7
Visietekst bisschop Liesen 'God zal erin voorzien'	8 - 9
Drie kernbegrippen in begrijpelijke taal	10 - 11
Video highlights	12
Belangrijke bronnen synodale Kerk	12
Uitgenodigd om je geloof te delen	13
Paus Franciscus: "samen op dezelfde weg gaan"	14
Gedicht: 'Voetstappen in het het zand'	15
Gebed: "Wij staan voor U, Heilige Geest"	16

Vervolg p.1 >

De bisschoppensynode heeft drie sleutelwoorden: 'Gemeenschap, participatie en zending'. Hoe verhoudt ons geloof zich tegenover de gemeenschap waarin wij leven? Welke rol nemen wij in? Hoe laten wij anderen mensen de liefde van God ontdekken? In voorbereiding op de synode nodigt de paus alle gelovigen uit om in gesprek te gaan en bovenal te luisteren naar elkaar. Dat maakt onze eigen plannen relatief en geeft ruimte om Gods geest te onderscheiden. Graag maak ik die uitnodiging tot de mijne.

In dit licht deel ik van harte mijn visie voor het bisdom in de komende jaren. Hoe druk wij ons ook maken "voor veel dingen", wij mogen blijmoedig vertrouwen op Gods voorzienigheid en getuigen van een levendige band met Hem. God zal erin voorzien.

✠ Mgr. dr. J.W.M. Liesen

Colofon

Deze extra uitgave van het Bisdom Breda verschijnt in zowel gedrukte als digitale vorm.

Voor een postabonnement van de nieuwsbrief stuurt u een e-mail naar: secretariaat@bisdombreda.nl en maak ten minste €12,50 over op IBAN NL79 RABO 0101 0517 78 t.n.v. Bisdom Breda, o.v.v. Postabonnement Nieuwsbrief. Uitgaven worden toegestuurd na ontvangst van uw betaling.

Redactie

Monique van Delft, Hans de Jong en Marc de Koning (hoofdredactie en vormgeving)

De gebruikte schrifteksten in deze uitgave zijn met toestemming overgenomen van de Katholieke Bijbelstichting (KBS).

Blijf op de hoogte

Volg het Bisdom Breda ook via de website, het wekelijkse nieuwsoverzicht per mail, YouTube en Twitter. Vragen en suggesties via: secretariaat@bisdombreda.nl

ISSN: 2772-879X

Deze uitgave en eerdere edities van nieuwsbrieven en magazines, zijn online beschikbaar via de website:

Wat vraagt de paus?

..en wat antwoordt ons bisdom?

Door: vicaris-generaal Marc Lindeijer SJ

In 2023 vergaderen de bisschoppen in Rome over de synodale Kerk. Kernwoorden daarbij zijn gemeenschap, participatie en zending. Een synodale Kerk is eerst en vooral een Kerk die luistert en daarom vragen stelt. Wat vraagt paus Franciscus aan de gelovigen wereldwijd en dus ook aan ons in bisdom Breda?

De fundamentele vraag is eigenlijk heel eenvoudig: “Een synodale Kerk is ‘samen op weg’ bij de verkondiging van het evangelie. Hoe zijn jullie nu ‘samen op weg’ in jullie bisdom? En wat moeten jullie volgens de heilige Geest doen om te groeien in jullie ‘samen op weg zijn?’”

De term ‘samen op weg’ is heel vertrouwd in de Nederlandse Kerk. Daar kunnen we de paus wel iets over vertellen. Waar hij benieuwd naar is, zijn onze ervaringen: wat ons vreugde heeft bezorgd, wat ons pijn heeft gedaan of zorgen heeft gebaard, en wat we ervan hebben geleerd. Maar paus Franciscus vraagt ons om nog een niveau dieper te gaan: “Waar zien jullie in die ervaringen de heilige Geest aan het werk? Wat vraagt Hij van jullie? Wat is er goed en wat moet er veranderen? Waar zijn jullie het als gelovigen over eens? Welke wegen zien jullie naar de toekomst?”

Het toeval wil (is het toeval?) dat onze bisschop Liesen en zijn staf het afgelopen jaar bezig zijn geweest met het ontwikkelen van precies zo'n toekomstvisie. De titel is het motto van de bisschop, namelijk “God zal erin voorzien”. Op middenpagina's leest u de uitwerking. Het toeval wil ook (maar is het toeval?) dat de grote thema's van die visie naadloos aansluiten bij het thema van de synodale Kerk. Die toekomstvisie gaat over geloof, over luisterende, betrokken leerlingen van Jezus en over een gemeenschap waarin iedereen zijn of haar verantwoordelijkheid opneemt voor het welzijn van allen.

De visietekst eindigt met een paragraaf getiteld “De Weg”: “Jezus zet mensen in beweging...”. En zo zijn we weer ‘samen op weg’. Toevallig, nietwaar?

Paus Franciscus stelt ons vragen en wij blijken prima in staat om die te beantwoorden. Om de fundamentele vraag verder te verdiepen, stelt de synode tien thema's voor, waaruit de Nederlandse bisschoppen er drie hebben gekozen die bijzonder relevant zijn voor de Kerk in onze streken. Het gaat om de thema's 4, 5 en 6, namelijk vieren, medeverantwoordelijkheid in de zending, en dialoog in Kerk en maatschappij. Die thema's komen ook aan bod in de visietekst van onze bisschop. “Liturgie als deelname aan het leven van God is meer dan een optreden of evenement”, schrijft hij bijvoorbeeld, en: “Vanuit die groeiende verbondenheid met Jezus kunnen we ons richten tot de mensen om ons heen, die net als wij geroepen zijn om kinderen van God te worden”.

De komende maanden gaat de bisschop luisteren naar ons en gaan wij luisteren naar elkaar. Vragen genoeg – we zullen keuzes moeten maken om tot de gewenste verdieping te kunnen komen. Het is precies in de eenvoud dat de heilige Geest zijn veelvoud aan gaven kan geven en ons de weg kan wijzen die we samen moeten gaan.

Foto: Ramon Mangold

Communio
Gemeenschap

Participatio
Participatie

Missio
Zending

Tijdspad synodale proces: *Meerdere wegen naar Rome*

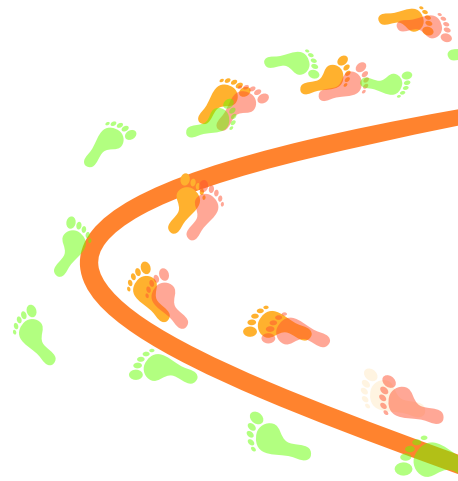
De stappen richting de bisschoppensynode in Rome verlopen in verschillende fases: consultatie, onderscheiding en synthese.

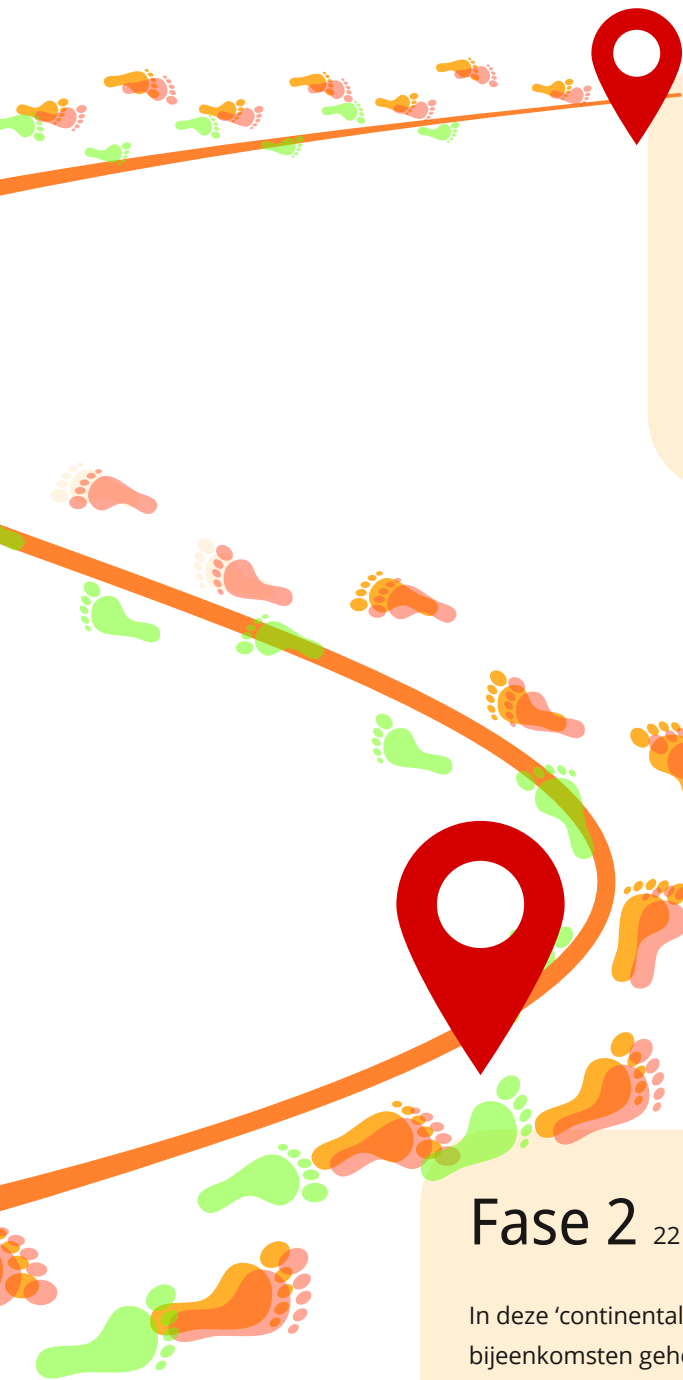
Fase 1 17 oktober 2021 - april 2022

De voorbereiding op de synode in het bisdom Breda loopt van oktober 2021 tot eind februari 2022. Centraal staat de consultatie. Bisschop Liesen en zijn vicarissen gaan luisteren naar gelovigen uit de verschillende geledingen en gremia, inclusief vertegenwoordigers van niet-katholieke kerken. Dit zal gebeuren in de vorm van geloofsgesprekken, die zijn gebaseerd op de vragenlijst uit Rome, toegespitst op de eigen situatie van het bisdom.

Op basis van de verslagen van de luisterronde maakt de bisschop een synthese. Deze zal besproken worden op de afsluitende pre-synodale bijeenkomst, gepland op 14 januari 2022, die het hoogtepunt moet worden van de diocesane onderscheiding. Een belangrijke vraag daarbij zal zijn: "Wat zegt de heilige Geest tot de Kerk in ons bisdom?" Het eindverslag van de consultatie gaat eind februari naar de Nederlandse bisschoppenconferentie.

De consultatie in het bisdom Breda wordt ingeluid met een openingsviering op zondag 17 oktober in de basiliek van Oudenbosch. In verband met coronamaatregelen worden afvaardigingen uitgenodigd om deel te nemen aan de viering.

Fase 3 oktober 2023 en daarna

De bevindingen uit de continentale raadpleging worden in juni 2023 verwerkt tot een tweede Instrumentum laboris. Dit werkdocument vormt de leidraad voor de 16de Gewone Algemene Assemblée van de Bisschoppensynode die in oktober 2023 plaatsvindt. De resultaten zullen door de paus worden verwerkt in een zogeheten postsynodale exhortatie.

Fase 2 22 september 2022 - maart 2023

In deze 'continentale' fase worden pre-synodale bijeenkomsten gehouden per werelddeel. De resultaten uit de eerste twee fases worden verwerkt in het zogeheten "instrumentum laboris", een werkdocument dat gebruikt wordt tijdens de bisschoppensynode in Rome. Het is dus niet onmogelijk dat de inbreng van de gelovigen van het bisdom Breda wereldwijd gehoord wordt.

In (geloofs)gesprek met..

Tot het einde van 2021 zullen er in het bisdom Breda geloofsgesprekken worden gehouden in de twee vicariaten. De consultatie is bedoeld om een representatieve weergave te leveren van wat er leeft in de parochies én daarbuiten. Marita Fennema en Jaap Klok hebben de taak op zich genomen om contactpersoon te zijn en de geloofsgesprekken te begeleiden. Jaap behartigt de contacten in het vicariaat Middelburg, Marita is contactpersoon voor vicariaat Breda. Op deze pagina stellen zij zich voor.

Marita Fennema

“SHALOM”

Tijdens de colleges Judaïca door rabbijn Yehuda Aschkenasy is het woord ‘shalom’ diep in mij neergedaald en nooit meer verdwenen. Als ik iemand ‘shalom’ wens, wens ik daarmee niet alleen die persoon ‘shalom’ maar ook alle mensen die bij die persoon horen.

Tijdens de vele vieringen waarin ik mocht voorgaan tijdens mijn werkzame leven als pastoraal werkster/geestelijk verzorgster (32 jaar) heb ik dit vele keren mogen uitspreken. Ik kan niet bevatten hoeveel mensen die wens op deze manier is toegedacht. Telkens weer voel ik de diepe verbondenheid met alle mensen en zeker met het joodse volk en daarmee uiteraard ook met Jezus van Nazareth. ‘Shalom’ wil zeggen dat we vrede wensen aan alle mensen op aarde. Helaas is die vrede er nog lang niet voor iedereen. Deze wens roept ook op tot handelen om daar waar je kunt een bijdrage te leveren aan die vrede en een heilzaam leven voor alle mensen.

De missionaire en synodale rooms katholieke kerk mag en moet hier een rol in vervullen. Niet omwille van de kerk maar omwille van alle mensen die allen kinderen van die ene God zijn. Daarom heb ik ‘ja’ gezegd op de vraag of ik contactpersoon wil zijn in het proces op weg naar de bisschoppensynode in 2023.

Ik wens u allen van harte shalom!

Marita

Jaap Klok

“Uitzien naar ontmoeting”

De inmiddels ruim 40 jaar van actief deelgenoot zijn van RK-parochiegemeenschappen heeft me geopenbaard, dat er vele manieren en wegen zijn om je in te zetten voor kerk en samenleving, maar dat je je het beste thuis voelt, wanneer je wordt aangesproken op je talenten en in de ontmoeting met mensen.

Dat aangesproken worden en die ontmoetingen zijn voor mij tekenen van de werkzaamheid van de H. Geest. Zo kom ik als caritasbestuurder en coördinator van Schuldhulpmaatje heel direct in contact met mensen in nood. Het geeft voldoening, energie en nieuwe moed, wanneer je iets kunt betekenen voor die nooddriftige ander, dat je een tijdje mee mag lopen en wegwijzer kunt zijn.

Toen er een uitnodiging kwam om me in te zetten voor onze missionaire en synodale kerk en bij te dragen aan het houden van geloofsgesprekken binnen alle parochies in het bisdom, voelde ik me direct aangesproken. Als lid van de lekenraad van ons bisdom onderschrijf ik de waarde van de “bottom up” benadering van de consultatie vanuit onze gemeenschappen en het verwoorden van wat daar leeft naar de synode in Rome. Het geeft mij tegelijkertijd ook de mogelijkheid kennis te maken met de vele gremia binnen ons bisdom. Ik zie uit naar de ontmoetingen!

Jaap

Toegelicht: Gemeenschap, participatie en zending

Door: redactie

'Samen op weg gaan'. Het is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Maar het is wél wezenlijk voor de Kerk. Dit samen op weg gaan heet synodaliteit en geldt voor iedereen, of je nu leek bent of paus.

Om deze reden kiest de paus het thema: 'Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending' voor de bisschoppensynode die in 2023 zal plaatsvinden. Om die weg naar de synode ook daadwerkelijk gezamenlijk te gaan, wordt de komende periode de gehele wereldkerk in dit synodale proces betrokken.

Synodaliteit is wezenlijk voor de Kerk, en daarom gericht op het bekend maken van de Blijde Boodschap en het delen van Gods liefde met alle mensen. Volgens de paus zou de Kerk een 'profetisch voorbeeld' moeten zijn in de wereld van nu, "als één lichaam met vele ledematen, maar waarvan Christus het hoofd is." Het is de bedoeling dat alle facetten van het kerkelijk leven een gezamenlijke opgang kennen met Christus. Binnen dit thema onderscheidt de paus drie dimensies: 'gemeenschap, participatie en zending'. Deze zijn diepgaand met elkaar verbonden. Het zijn de pijlers van een synodale Kerk en er is geen hiërarchie tussen hen: elk van hen verrijkt en oriënteert de andere twee.

Gemeenschap ('communio')

God brengt ons samen als verschillende volkeren van één geloof. De gemeenschap die wij delen vindt haar diepste wortels in de liefde en eenheid van de Drie-eenheid. Christus is het die ons bij de Vader brengt. Hij verenigt ons door de heilige Geest. Samen worden wij geïnspireerd door het Woord van God, de levende traditie van de Kerk en de *sensus fidei* (meer daarover op

bladzijde 10 en 11). God heeft een plan met elk individu en met de gemeenschap. Daarom heeft iedereen een rol in het onderscheiden én uitleven van Gods roeping.

Participatie ('participatio')

Met participatie roept paus Franciscus leken, toegewijden en gewijden op om diepgaand en respectvol naar elkaar te luisteren. Dit luisteren schept ruimte voor ons om samen de heilige Geest te kunnen horen. 'Participatie' is gebaseerd op het feit dat alle gelovigen bekwaam en geroepen zijn om elkaar te dienen door de gaven die ieder van hen van de heilige Geest heeft ontvangen. In een synodale Kerk is de hele gemeenschap, in de vrije en rijke verscheidenheid van haar leden, bijeengeroepen om te bidden, te luisteren, te analyseren, te dialogeren, te onderscheiden en advies te geven over het nemen van pastorale beslissingen die zo dicht mogelijk bij Gods wil liggen. Er is inspanning voor nodig om de kwetsbaren en mensen die zich uitgesloten voelen daadwerkelijk te laten deelnemen.

Zending ('missio')

De Kerk bestaat om te evangeliseren. We mogen niet om onszelf heendraaien. Onze missie is te getuigen van de liefde van God temidden van de hele menselijke familie. Dit synodaproces heeft een diep missionaire dimensie. Het is bedoeld om de Kerk in staat te stellen beter te getuigen van het Evangelie, vooral bij hen die leven in de verschillende uithoeken van de wereld, zowel op spiritueel, sociaal, economisch, politiek als geografisch gebied. Op deze manier is synodaliteit een weg waarlangs de Kerk haar evangelisatieopdracht in de wereld met meer vrucht en als zuurdesem kan vervullen en Gods koninkrijk dichterbij kan brengen.

“God zal erin voorzien”

Een visie voor het bisdom Breda in de komende jaren

Persoonlijk kan ik me geen leven zonder geloof voorstellen. Ik kan me geen leven voorstellen zonder Jezus Christus, die al bij ons is wanneer er twee of drie verenigd zijn in zijn Naam (Mt 18:20). Ik kan me geen leven voorstellen zonder de kerk, zijn Kerk. In onze streek lijkt de kerk vandaag broos te zijn, maar ik vertrouw op Jezus' belofte dat Hij met ons is “alle dagen tot aan de voleinding der wereld” (Mt 28:20).

Aan ons, leerlingen van Jezus, is de taak gegeven de schat van het geloof te leven, te delen, te vieren en door te geven. Daarmee is de toekomst van de kerk ook onze zorg. We hebben ons vaak bezorgd en druk gemaakt over veel dingen. Jezus leert ons dat slechts één ding nodig is (Lc 10:38-42). Hij draagt ons op: “Zoekt eerst het Koninkrijk en zijn gerechtigheid; dan zal dat alles u erbij gegeven worden” (Mt 6:33). Durven wij – u en ik, thuis en in de parochie, in het hele bisdom – te kiezen voor het Rijk Gods? Durven wij erop te vertrouwen dat in al het andere zal worden voorzien? Ik heb het tot mijn wapenspreuk gemaakt, “God zal erin voorzien” (Gen 22:14). Onder dat motto wil ik graag met u delen wat volgens mij kernwaarden van het evangelie zijn die wij vandaag en morgen ter harte moeten nemen.

Geloof

“Bekeert u en gelooft in de Blijde Boodschap” (Mc 1:15), zo begint Jezus zijn missie. Ommekeer, verandering is mogelijk, omdat voor God niets onmogelijk is (Lc 1:37; Mc 10:27). Het vraagt van ons eerst en vooral verdieping van ons geloof, d.w.z. kijken zoals God kijkt. In de blik van Jezus ontdekken we hoe Hij naar ons kijkt. Hij nodigt mensen uit met al hun tekortkomingen en plaatst hen in het middelpunt van zijn liefde, zodat ze kunnen groeien en andere mensen worden. Gekozen worden en een echte keuze maken, dat is waar ons geloof om draait. Het geeft ons grond onder de voeten, maakt ons vrij, zet ons in beweging en maakt ons vindingrijk, laat ons groeien. Zoals Abraham, onze vader in het geloof, durven we dan onze oude, vertrouwde omgeving te verlaten nog zonder te weten waarheen (Heb 10:8) en de weg te gaan van Gods belofte. Zoals bij Abraham mag onderweg de vertrouwelijke omgang met de Heer groeien.

Leerlingen

De ommekeer van bezorgd zijn over veel dingen naar méér leven uit het geloof begint met bewust méér leerling van Jezus te worden: met Hem optrekken, naar Hem luisteren, kijken naar wat Hij deed en doet. Jezus' uitnodiging aan zijn eerste leerlingen luidt: “Gaaf mee om het te zien” (Joh 1:39). Die beweging naar Jezus toe wordt door de leerlingen steeds herhaald, “Kom dan kijken” (Joh 1:46), en geldt nog altijd. Vanuit die groeiende verbondenheid met Jezus kunnen we ons richten tot de mensen om ons heen, die net als wij geroepen zijn om kinderen van God te worden. Leerlingen maken leerlingen (Mt 28:19). Een onmiskenbaar kenmerk van de leerling van Jezus is vreugdevolle dankbaarheid en het verlangen om anderen in die vreugde te laten delen.

Van Gods droom voor ons, van zijn Koninkrijk, is niemand bij voorbaat uitgesloten. “Komt allen tot Mij die uitgeput zijt en onder lasten gebukt”, zegt Jezus, “en Ik zal u rust en verlichting schenken” (Mt 11:28). Hoe doet Hij dat? Door bij alles zowel de Vader als de mensen voor ogen te houden. Wanneer Jezus spreekt over het voornaamste gebod, het dubbelgebod van de liefde, draait Hij het perspectief om. Liefde voor God betekent voor Jezus niet: ‘wat kan ik voor God doen?’ maar ‘wat mag God voor mij doen?’. Hij vraagt niet ‘wie is mijn naaste?’, maar ‘voor wie ben ik de naaste?’ (vgl. Lc 10:25-42). Liefde vraagt dat onze inzet is als die van de zaaier uit het evangelie, beeld van Jezus zelf, die overvloedig zaait op alle soorten bodem: “Wie oren heeft om te horen, hij luistere” (Mc 4:9.23). In de kerk, bij Jezus, is iedereen welkom, want belangrijk is niet alleen hoe je was en bent, maar hoe je wilt worden. Het juk van Gods liefde is zacht en zijn last is licht (Mt 11:30).

Gemeenschap

Leerlingen van Christus zijn saamhorig en kunnen samen werken in de mate dat zij bij de ene Heer blijven, als ranken aan de wijnstok (Joh 15:1). Zo vormen we samen de kerk, die een gemeenschap van gemeenschappen is: bisdommen,

parochies, parochiekernen in wijk of dorp, maar ook kloosters, gebedskringen en de huiskerken van het gezin. Wat ons als gemeenschap onderscheidt van alle andere vormen van menselijk samenzijn, is het geloof: “Eén Heer, één geloof, één doop” (Ef 4:5). Op basis van het doopsel is elk van ons medeverantwoordelijk voor de opbouw van de kerk, biddend, offerend, werkend, al naar gelang onze roeping en talenten en met de nodige vorming en toerusting.

Wat we als geloofsgemeenschap moeten doen, is wat Jezus zelf heeft gedaan: het geloof voorstellen en voorleven. Catechese als onderricht in het geloof is meer dan kennisoverdracht; diaconie als werk van barmhartigheid is meer dan actie voor een goed doel; liturgie als deelname aan het leven van God is meer dan een optreden of evenement. Catechese, diaconie en liturgie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Goed gedaan vormen ze samen een aantrekkelijke levenswijze, die getuigt van de levende Heer; ze kunnen zo een situatie scheppen waarin de taal van het geloof gesproken, geleerd, beleefd en doorgegeven wordt.

Wie we als geloofsgemeenschap zijn, wordt bepaald door de manier waarop Christus bij ons aanwezig wil zijn en kracht wil geven: in het Woord Gods, in het samenkomen op de dag des Heren, in het vieren van de sacramenten, in het samen bidden, in het beoefenen van de geestelijke en materiële werken van barmhartigheid – “Al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders hebt gij voor Mij gedaan” (Mt 25:40). Christus zet ons, individueel en als gemeenschap, op de weg van heiligheid en heelheid van leven. Wat ons daarbij ook aan zaken ter beschikking staat, zijn middelen en ondersteuning, geen doel op zich.

De Weg

Jezus zet mensen in beweging. “Komt, volgt Mij” (Mt 4:19), zegt Hij tot de eerste leerlingen en noemt zich de Weg, de Waarheid en het Leven (Joh 14:6). Vanuit die navolging groeit verbondenheid met Hem en zo stuurt Hij leerlingen op weg: “Ga uit over de hele wereld en verkondigt het evangelie aan heel de schepping” (Mc 16:15). Daarbij geeft Hij de belofte om altijd bij hen te blijven. De navolging en het op weg zijn kenmerken de leerlingen; zijn eerste leerlingen werden niet voor niets aanhangers van de Weg genoemd (Hnd 9:2). Of we ons al volleerd achten of beginners zijn in het geloof, of we vertrouwde wegen willen gaan of ook een nieuwe richting verkennen, we zullen het samen moeten doen, met Jezus en op zijn manier. Zijn weg is die van de graankorrel die in de aarde valt en sterft en zo veel vrucht voortbrengt (Joh 12:24). Durven wij die weg te gaan? Durven wij op zijn belofte te vertrouwen?

Als uw bisschop en als uw medeleerling van Christus wil ik samen met u die weg gaan ‘met het geloof voorop’.

✠ Mgr. dr. J.W.M. Liesen
Bisschop van Breda

Hoogfeest van het H. Hart van Jezus, 2021

Deze visietekst is al consulterend en luisterend tot stand gekomen. Het is geen beleidsdocument in de strikte zin van het woord, maar wil inspiratie bieden en beginselen formuleren die leidend zullen zijn voor het pastoraal beleid in de komende jaren.

Elk beleidsstuk dat geschreven zal worden, voor het bisdom, de parochies of andere kerkelijke gremia, zal hieraan getoetst worden. Wordt het geloof ermee bevorderd? Volgen we Jezus? Helpt het de geloofsgemeenschap vooruit? De grondtoon is vertrouwen.

Drie kernbegrippen in

Synodaliteit, onderscheiding, *sensus fidelium*. Deze begrippen duiken op in de verschillende documenten die paus Franciscus aanreikt. Drie Nederlandse theologen lichten ze toe in begrijpelijke taal.

Synodaliteit

Paus Franciscus spreekt graag over 'synodaliteit'. Dat is een moeilijk woord voor 'samen op weg'. (Denk aan synergie.) Daarmee bedoelt hij twee dingen.

Ten eerste, we zijn **samen kerk**. Bij het woord 'kerk' denken we spontaan vaak aan bisschoppen en de paus. De hiërarchie, zeggen we ook wel. Kerk in de vorm van een pyramide. Maar wat zou de kerk zijn zonder alle gelovigen? Volgens het Tweede Vaticaans Concilie is de kerk op de eerste plaats: alle gedoopten die door God samengeroepen zijn tot verbondenheid in geloof en in inzet voor de goede zaak.

Ten tweede, **we zijn op weg**. Net als het joodse volk op weg was van de slavernij naar het beloofde land, zo is de kerk op een pelgrimstocht. Op een pelgrimstocht is het soms zoeken naar de goede weg: moeten we linksaf, rechtdoor, of gingen we verkeerd? In de loop van de geschiedenis heeft de kerk inderdaad haar visie soms bijgesteld, bijvoorbeeld over slavernij en oecumene.

Samen op weg dus. **Met de Heilige Geest als 'GPS'**. Hij leidt de kerk – wat zou de kerk zijn zonder de Geest? Dat doet de Geest niet alleen via bisschoppen en de paus, maar ook via de 'geloofsgevoeligheid' (*sensus fidei fidelium*) van iedereen. Het verleden en de traditie zijn belangrijke bronnen, maar ook de 'tekens van de tijd': de Geest spreekt nog steeds. En dus, zo paus Franciscus, is het belangrijk om met elkaar in gesprek te zijn. We kunnen van elkaar leren over wat God ons te zeggen heeft.

Dat is een bijzonder soort gesprek: geen discussie, lobbyen of argumenteren, maar open en ontvankelijk – arm van geest – luisteren naar 'wat de Geest tegen de kerken zegt' (Apokalyps). De bisschoppen beslissen uiteindelijk, maar paus Franciscus moedigt hen aan éérst goed te luisteren. Omdat we samen kerk zijn, op pelgrimstocht, met de Geest als GPS.

Jos Moons is jezuïet en promoveerde in Tilburg op de onderwerpen Heilige Geest, Kerk en Tweede Vaticaans Concilie.

begrijpelijke taal

Onderscheiding

Hoe mooi het gebed wat aan de opening van elke synode wordt gebeden: 'Adsumus Sancte Spiritus'

*"Present, Heer, Heilige Geest,
wij zijn present, geboeid weliswaar door vele zonden,
maar toch uitdrukkelijk in uw naam bijeen.
Leer Gij ons, wat te doen en hoe te gaan.
Toon Gij ons, hoe te handelen, om met uw hulp
in alles aan uw wensen te voldoen...."*

Het is dus al bij de opening dat er wordt gevraagd om 'onderscheiding'. 'Onderscheiding der geesten' betekent zoiets als 'In alles wat me innerlijk beweegt (gevoelens en gedachten) leren ontdekken wat me dichterbij God brengt of juist bij Hem vandaan'.

Op het moment van schrijven ben ik op weg met een groep vormelingen om hen uit te leggen dat de heilige Geest 'de helper' is die Jezus had beloofd. Enthousiast vertel ik hoe de heilige Geest ons leidt op onze levensweg, waarop een 13-jarige me vraagt hoe ik weet, dat wat ik denk of voel ook écht van de heilige Geest komt? Goede vraag.. Daarvoor is 'onderscheiding' nodig. We komen tot de conclusie dat wat van de heilige Geest komt ons: 'hoopvolle, liefdevolle mensen maakt'.

Wat geeft innerlijke rust en wat brengt verwarring? Want het zijn deze gedachten en gevoelens die ons helpen om op het spoor te komen wat onze liefde, geloof en hoop vermeerderd of juist vermindert. Om dit vervolgens ook daadwerkelijk in gebed onder de aandacht te brengen en er naar te kijken, luisteren, voelen.. Wat is goed? Waar kunnen we het bij uithouden en wat verdiept onze relatie met God? Om zo te komen tot dat wat aan het begin van de synode is gevraagd in gebed: "hoe te handelen, om met uw hulp in alles aan uw wensen te voldoen....".

Mariëlla Bossers-van Langh, pastoraal werkster bisdom Breda, geestelijk begeleidster volgens de Ignatiaanse spiritualiteit.

Sensus Fidelium

Het is de Geest die ons inzicht schenkt

In het gesprek over synodaliteit in de kerk wordt vaak gesproken over de *sensus fidelium*, het 'aanvoelen van de gelovigen'. Vaak gaat het er dan om, dat gewone gelovigen niet alleen moeten gehoorzamen, maar ook een inbreng moeten hebben in gesprekken over kerkelijk beleid. Maar er is meer over te zeggen.

Vanuit gelovig perspectief gezien is geloof allereerst een reactie of antwoord op God. God heeft iets gedaan - in de geschiedenis van Israël, in Jezus, in het leven van onze ouders of vrienden - en dat heeft ertoe geleid dat wij nu de wereld in een ander licht zien. Die gelovige beleving van de wereld is niet zomaar een perspectief dat wij 'hebben'. Het is iets dat wij ontvangen.

Het is ook niet altijd echt een 'perspectief': soms is het niet meer dan een vage intuïtie dat iets klópt of juist niet in de haak is. Of het is een vraag waar we opeens niet meer omheen kunnen. Die gelovige intuïtie is niet vanzelfsprekend. Het is geen bril die we op of af kunnen zetten naar geloven. We kunnen die wel voeden, door aandacht te hebben voor het geloof; door die blik te laten vormen door studie en het leerzegag; door de sacramenten te vieren en te luisteren naar het woord van God. Maar ook dan blijft het geloof een gave: een gave van de Geest.

De vraag is dus uiteindelijk niet of de bisschoppen de rest van de gelovigen moeten volgen, of juist andersom. De uitdaging is: kunnen we samen leren om beter te luisteren naar de Geest? Durven we onze eigen dierbare inzichten te toetsen aan anderen die ook menen inzicht te hebben ontvangen?

Pas als we dat kunnen, kan er misschien uiteindelijk wel een 'consensus fidelium' ontstaan: een eensgezind horen van de Geest.

Sjoerd Mulder is docent Systematische theologie aan de Universiteit van Tilburg en schrijft geregeld voor dagblad Trouw.

Scan de QR-code en bezoek het YouTube kanaal van het bisdom. Leest u de nieuwsbrief digitaal, klik dan meteen op de afbeelding van de video om deze meteen af te spelen.

Video highlights Bisdom Breda

Contactpersonen 'synodale Kerk' stellen zich voor

Marita Fennema en Jaap Klok zijn de contactpersonen in de consultatieronde die het bisdom Breda houdt in voorbereiding op de bisschoppensynode in 2023. Tot het einde van 2021 zullen er in het bisdom Breda geloofsgesprekken worden gehouden in de twee vicariaten. Jaap behartigt de contacten in het vicariaat Middelburg, Marita is contactpersoon in het vicariaat Breda. In deze video stellen Jaap Klok en Marita Fennema zich voor en lichten zij al een tipje van de sluier op over hun werkzaamheden.

Video van de paus: Missionaire leerlingen

Op je werk, in je familie, met je vrienden, bij een toevallige ontmoeting: elk moment is goed om een discipel met een missie te zijn. "Als Christus je beweegt, als je dingen doet omdat Christus je leidt", maakt het getuigenis van je leven dat anderen zich afvragen: "Waar haalt deze persoon de liefde vandaan waarmee hij iedereen behandelt, de vriendelijkheid, zijn goede humeur?" Toeval of niet: uitgerend in de maand oktober, wanneer hij het startschot voor de synode geeft, staat paus Franciscus stil bij hoe *missionaire leerlingen* bijdragen aan de zending van de Kerk.

Belangrijke bronnen Synodale Kerk

Meer weten over de synode? De volgende online bronnen zijn een goed startpunt:

- [Dossier 'synodale Kerk'](#) op de bisdomwebsite. Hier vind je een overzicht van alle nieuwsberichten, publicaties en downloads.
- Overzicht van nieuwsberichten en publicaties van de Nederlandse bisschoppenconferentie op RKKerk.nl.
- [Internationale website](#) van de bisschoppensynode, waaronder de uitleg over het logo van de synode.

Voor een synodale Kerk

communio | participatio | missio

Uitgenodigd om je geloof te delen

Door: redactie

De laatste keer dat er in de rooms-katholieke Kerk een synode gehouden werd, was de jongerensynode in 2018, drie jaar na de gezinssynode in 2015. Ook toen nodigde paus Franciscus alle parochies uit om met gelovigen, de jongeren in dit geval, in gesprek te gaan als onderdeel van de wereldwijde voorbereiding op de bisschoppen-synode.

In de parochies van het bisdom Breda werden in 2017 verschillende ontmoetingen georganiseerd en ook op het bisdomkantoor werden jongeren uitgenodigd om de vragen uit Rome te bespreken. Vrijuit deelden zij met elkaar wat nu eigenlijk écht belangrijk is in hun leven en hoe hun geloof zich daartoe verhoudt. Pastoraal werkster Fredi Hagedoorn kijkt terug op de bijeenkomst die zij destijds hield in Bergen op Zoom: "Jongeren willen heel graag voor vol worden aangezien, ook door de kerk." Het gesprek ging over het belang van een open oor en oog voor alle mensen, laagdrempelig zijn voor andersdenkenden en niet-gelovigen. En over de boodschap van vrede van de kerk. De kerk zou met haar boodschap van vrede nog meer naar buiten kunnen treden, gaven de jongeren aan. "De kerk gaat deze jongeren aan het hart. Ze hebben een sterke mening en visie op hun generatie en de wereld om hen heen," vertelt Fredi, die eraan toevoegt: "Het was een hele vruchtbare avond. Ik vond sommige antwoorden echt verrassend. De aanwezigheid van de jongeren toont hoe belangrijk de oproep van de paus niet alleen voor de kerk, maar ook vooral voor jongeren zelf is: er wordt naar hen geluisterd."

Het geloof delen. Dat was ook het kernelement van de Pinksterestafette die vorig jaar in het bisdom Breda gehouden werd. Een 'lockdown bestendig' initiatief waarbij parochies aan elkaar het pinkstervuur doorgaven, geloofsbrieven schreven en met elkaar in gesprek gingen. "Het is alweer ruim een jaar geleden," herinnert vicaris-generaal Marc Lindeijer SJ zich nog goed. "Soms zaten we buiten, steeds stonden tafels en stoelen ver uiteen om de anderhalve meter afstand te bewaren, maar elke keer ontstond er nabijheid. Kerkgangers bleken geloofsgenoten te zijn; parochianen, medebestuurders, zelfs vrienden leerden elkaar beter kennen. "We vergaderen zoveel, maar waarom doen we dit niet vaker?" Wat? Met elkaar praten over ons geloof, over wat ons ten diepste bezielt."

Sindsdien is het geloofsgesprek als thema niet meer weg geweest, constateert de vicaris-generaal: "Ik herinner me, nog steeds in coronatijd, een zoomsessie met de bisschop en collega-medewerkers in het pastoraat. Ik denk eraan, wanneer ik bij paus Franciscus in Evangelii Gaudium lees over de persoonlijke dialoog die het fundament van het geloofsgesprek is. Ik verheug me, nu ik hoor dat meer dan zeventig mensen zich hebben ingeschreven voor de geloofsgesprekken die men gaat houden in de Augustinusparochie in Breda; men rekende op zeven personen"

“Geef ruimte aan de Geest van God, Hij kan en zal ons de weg voorwaarts tonen.

Het antwoord op de vraag 'waarom doen we dit niet vaker?' wordt nu, een jaar na de Pinksterestafette beantwoord. Met de voorbereiding op de bisschoppensynode van 2023 krijgt iedereen opnieuw de kans om met elkaar in gesprek te gaan. Lindeijer licht dat toe: "Van de tien hoofdvragen gaan er vier over luisteren, spreken en dialoog. En waar het gaat om de juiste houding, benadrukken de Vaticaanse documenten het belang van nederig luisteren en moedig spreken, van de bereidheid om te leren en te veranderen, van de noodzaak om vooroordelen, stereotypen en ideologieën te overwinnen. Geef ruimte aan de Geest van God, Hij kan en zal ons de weg voorwaarts tonen."

De Pinksterestafette past volgens Lindeijer in het rijtje van de gezinssynode, de jongerensynode, en dit jaar de uitnodiging om gezamenlijk te onderscheiden over het samen op weg zijn als gelovigen in het bisdom Breda. "Paus Franciscus vraagt ons hoe we samen op weg zijn en welke stappen de heilige Geest ons vraagt te zetten, zodat we daarin kunnen groeien. We worden uitgenodigd om met elkaar in gesprek te gaan over ons geloofsgemeenschap zijn, over hoe we daarin onze taak en verantwoordelijkheid kunnen en willen opnemen, en hoe we de blijde boodschap kunnen uitdragen. Praten over ons geloof vinden we moeilijk, merkte ik tijdens de geloofsgesprekken van de Pinksterestafette. Maar elke keer weer bleek het een verademing te zijn voor de deelnemers – de adem van de Geest. Wil het geloof toekomst hebben in onze streken, dan moeten we het delen."

Paus Franciscus: samen op dezelfde weg gaan

Door: Christopher Wells, vertaling: redactie

Op zondag 10 oktober vierde paus Franciscus de heilige mis in de Sint-Pietersbasiliek, tevens de officiële opening van de bisschoppensynode die de komende twee jaar in drie fasen zal plaatsvinden.

Gelovigen uit de hele wereld namen deel aan de viering, die het begin markeert van een tweejarig synodaal proces. In zijn homilie nam paus Franciscus de lezing uit het evangelie van de dag, waarin Jezus' ontmoeting met een rijke jongeman wordt verteld, als uitgangspunt voor een reflectie over synodaliteit: "Een synode vieren", aldus de paus, "betekent samen op dezelfde weg gaan."

Naar het voorbeeld van Jezus legde hij de nadruk op drie werkwoorden die de synode kenmerken: ontmoeten, luisteren en onderscheiden.

Ontmoeting

In de evangeliën zien we Jezus vaak op reis, open voor een ontmoeting met hen die Hij onderweg ontmoet, aanwezig bij hen en begaan met hun vragen. "Zoals Jezus", zei de paus, "zijn ook wij geroepen om experts te worden in de kunst van de ontmoeting". Dat betekent openstaan voor God, tijd nemen voor gebed en aanbidding en luisteren naar wat de heilige Geest ons zegt. Het vereist ook openheid naar anderen, evenals moed en de bereidheid om ons te laten uitdagen door de aanwezigheid en de verhalen van anderen.

Luisteren

Paus Franciscus zegt dat een echte ontmoeting alleen tot stand komt door te luisteren naar anderen, waarbij hij opmerkt dat Jezus niet alleen luistert met de oren, maar ook met het hart. Als we Jezus volgen in het luisteren met het hart, "voelen mensen zich gehoord, niet veroordeeld; ze voelen zich vrij om over hun eigen ervaringen en hun spirituele reis te vertellen". De paus nodigt ons uit ons af te vragen of we goed zijn in luisteren, of we anderen toestaan zich uit te drukken. Hij zei dat de heilige Geest ons vraagt te luisteren naar de "vragen, zorgen en hoop van elke Kerk,"

en naar de uitdagingen en veranderingen die de wereld om ons tonen. "Laten we onze harten niet geluiddicht maken en opgesloten blijven in onze eigen zekerheden," bepleitte hij. In plaats daarvan: "Laten we naar elkaar luisteren."

Onderscheid

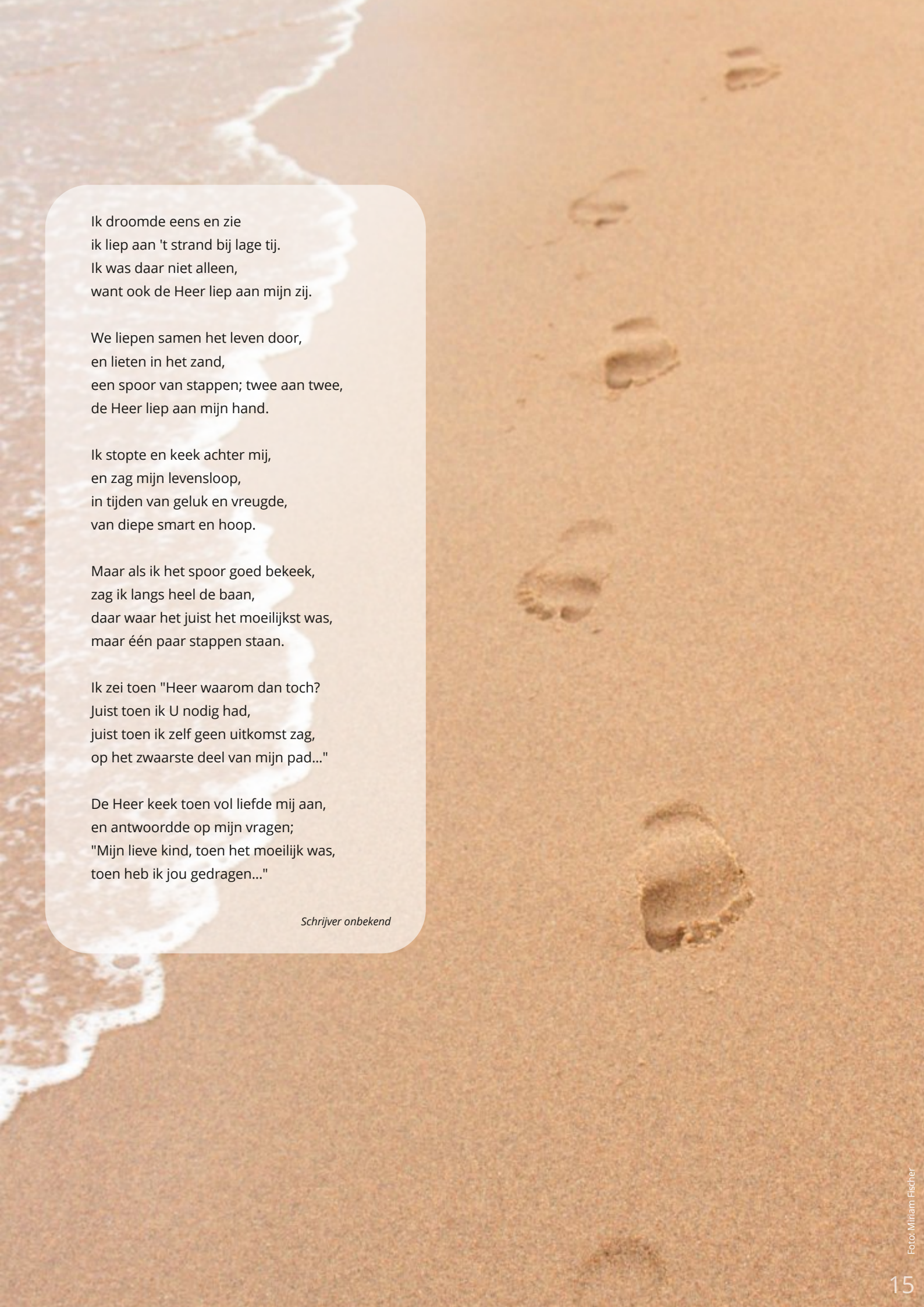
Paus Franciscus benadrukte dat ontmoeting en luisteren geen doelen op zich zijn, maar moeten leiden tot onderscheiding. "Telkens als we de dialoog aangaan," zo legt hij uit, "staan we onszelf toe te worden uitgedaagd, om verder te gaan op de reis." Net als bij de rijke jongeman helpt Jezus ons onderscheid te maken, "naar binnen te kijken" en te ontdekken wat God ons openbaart, om in dat licht te onderscheiden wat ons hart werkelijk koestert.

"Dit is een waardevolle les voor ons," zei paus Franciscus, eraan toevoegend dat de synode een reis is van geestelijke onderscheiding die plaatsvindt in aanbidding, in gebed, en in dialoog met het Woord van God.

Waar God ons naartoe leidt

In deze dagen van de synode, zei de paus, "roept Jezus ons op, zoals Hij dat deed met de rijke man in het Evangelie, om onszelf leeg te maken, om ons te bevrijden van alles wat werelds is, inclusief onze naar binnen gerichte en verouderde pastorale modellen; en om ons af te vragen wat het is dat God ons wil zeggen in deze tijd - en de richting waarin Hij ons wil leiden."

"Laten we samen een goede reis hebben", zei hij tot besluit. Hij sprak de hoop uit dat we pelgrims mogen zijn die verliefd zijn op het Evangelie en openstaan voor de verrassingen van de Geest. En hij drong er bij ons op aan "de genadevolle kansen niet te missen die geboren worden uit ontmoeting, luisteren en onderscheidingsvermogen".

Ik droomde eens en zie
ik liep aan 't strand bij lage tij.
Ik was daar niet alleen,
want ook de Heer liep aan mijn zij.

We liepen samen het leven door,
en lieten in het zand,
een spoor van stappen; twee aan twee,
de Heer liep aan mijn hand.

Ik stopte en keek achter mij,
en zag mijn levensloop,
in tijden van geluk en vreugde,
van diepe smart en hoop.

Maar als ik het spoor goed bekeek,
zag ik langs heel de baan,
daar waar het juist het moeilijkst was,
maar één paar stappen staan.

Ik zei toen "Heer waarom dan toch?
Juist toen ik U nodig had,
juist toen ik zelf geen uitkomst zag,
op het zwaarste deel van mijn pad..."

De Heer keek toen vol liefde mij aan,
en antwoordde op mijn vragen;
"Mijn lieve kind, toen het moeilijk was,
toen heb ik jou gedragen..."

Schrijver onbekend

Adsumus, Sancte Spiritus

Onderstaande gebed tot de Heilige Geest wordt van oudsher gebeden bij concilies en synodes. Het wordt toegeschreven aan de heilige Isidorus van Sevilla (ca. 560 - 4 april 636). “Wij staan voor U, heilige Geest” wordt bijzonder aanbevolen te bidden bij de bijeenkomsten die in het kader van het synodale proces in het bisdom worden gehouden.

“Wij staan voor U, Heilige Geest”

Wij staan voor U, Heilige Geest,
terwijl wij bijeenkomen in uw naam.

U alleen hebben wij om ons te geleiden,
maak dat U thuis bent in ons hart;
leer ons de weg die wij moeten volgen
en hoe wij deze moeten gaan.

Wij zijn zwakke mensen en zondaars;
laat niet toe dat wij de wanorde bevorderen.
Laat onwetendheid ons niet op de verkeerde weg brengen,
noch partijdigheid ons handelen beïnvloeden.

Maak dat wij in U onze eenheid vinden,
opdat wij samen kunnen gaan naar het eeuwige leven
en ons niet verwijderen van de weg van de waarheid
en van wat juist is.

Dat alles vragen wij U,
die overal en in iedere tijd werkzaam bent,
in de gemeenschap van de Vader en de Zoon,
in de eeuwen der eeuwen.

Amen.